

УДК 338.48

Погасій Сергій Олександрович

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарств
імені О. М. Бекетова*

Погасій Сергей Александрович

*кандидат технических наук, доцент,
доцент кафедры туризма и гостиничного хозяйства
Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

Pohasii Serhii

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Tourism and Hotel Economy
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Чуб Карина Віталіївна

*магістрант кафедри туризму і готельного господарства
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Чуб Карина Витальевна

*магистрант кафедры туризма и гостиничного хозяйства
Харьковского национального университета городского хозяйства
имени А.Н. Бекетов*

Chub Karyna

*Master of the
Department of Tourism and Hotel Economy of the
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА
РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УКРАИНЕ НА
РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ
PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE AT THE
REGIONAL LEVEL AND WAYS OF THEIR SOLUTION**

Анотація. В статті стисло розглянуто стан туристської галузі у світі та в Україні. Показано, що Україна значно відстає від світових темпів розвитку туризму. Зазначено, що значний природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал України не використовується належним чином із-за наявних проблем на регіональному рівні. Однією з основних проблем вказано проблему негативного впливу промислових підприємств на об'єкти туристського інтересу. Подолання цієї проблеми можливо при узгодженні зусиль органів влади та бізнесу на національному і регіональному рівнях. Особливу увагу приділено ролі органів влади в розвитку туризму на регіональному рівні. Вказано на необхідність з боку органів влади постійно слідкувати за удосконаленням законодавчої бази туристської діяльності в Україні на національному та регіональному рівнях. В статті вказано на потребу упорядкування інформації про об'єкти туристського інтересу шляхом створення єдиного державного реєстру таких об'єктів. Значну увагу приділено формуванню і просуванню іміджу регіонів, визначені основні інструменти такої роботи. Розглянута проблема туристської регіональної сфери пов'язана з кадровим забезпеченням. Запропоновано створення спеціальних центрів з перепідготовки кадрів для туристської галузі та підвищення їх кваліфікації. Вирішення проблем розвитку туризму на регіональному рівні не можливо без належного фінансування, що потребує створення сприятливих умов для залучення інвесторів. Приділено увагу підвищенню якості туристського обслуговування в регіонах. Визначено необхідність

приділяти значну увагу інформаційному та рекламному забезпеченню туристської діяльності в регіоні. Доведена необхідність розробки комплексних програм розвитку туризму в регіонах, вказані недоліки в розробці таких програм. Детально розглянуті основні напрямки дії органів влади з розвитку туризму на регіональному рівні. Зроблено висновок про те що підвищення ефективності розвитку туризму на регіональному рівні не можливо без інтеграції зусиль усіх зацікавлених сторін. Розвиток туризму в регіонах України буде сприяти покращенню стану окремих територій, збільшенню доходів, поліпшенню життєвого рівня населення.

Ключові слова: *туристська сфера, розвиток туризму на регіональному рівні, туристська діяльність, суб'єкти туристської діяльності, туристські потоки, програма розвитку туризму..*

Аннотація. *В статье кратко рассмотрено состояние туристской отрасли в мире и в Украине. Показано, что Украина значительно отстает от мировых темпов развития туризма. Отмечено, что значительный природно-рекреационный и историко-культурный потенциал Украины не используется должным образом из-за имеющихся проблем на региональном уровне. Одной из основных проблем указано проблему негативного влияния промышленных предприятий на объекты туристского интереса. Преодоление этой проблемы возможно при согласовании усилий органов власти и бизнеса на национальном и региональном уровнях. Особое внимание уделено роли органов власти в развитии туризма на региональном уровне. Указано на необходимость со стороны органов власти постоянно следить за совершенствованием законодательной базы туристской деятельности в Украине на национальном и региональном уровнях. В статье указано на необходимость упорядочения информации об объектах туристского интереса путем создания единого государственного реестра таких*

объектов. Значительное внимание уделено формированию и продвижению имиджа регионов, определены основные инструменты такой работы. Рассмотрена проблема туристской региональной сферы связанная с кадровым обеспечением. Предложено создание специальных центров по переподготовке кадров для туристской отрасли и повышение их квалификации. Решение проблем развития туризма на региональном уровне невозможно без надлежащего финансирования, что требует создания благоприятных условий для привлечения инвесторов. Уделено внимание повышению качества туристского обслуживания в регионах. Определена необходимость уделять значительное внимание информационному и рекламному обеспечению туристской деятельности в регионе. Доказана необходимость разработки комплексных программ развития туризма в регионах, указаны недостатки в разработке таких программ. Подробно рассмотрены основные направления действия органов власти по развитию туризма на региональном уровне. Сделан вывод о том, что повышение эффективности развития туризма на региональном уровне невозможно без интеграции усилий всех заинтересованных сторон. Развитие туризма в регионах Украины будет способствовать улучшению состояния отдельных территорий, увеличению доходов, улучшению жизненного уровня населения.

Ключевые слова: туристская сфера, развитие туризма на региональном уровне, туристская деятельность, субъекты туристской деятельности, туристские потоки, программа развития туризма.

Summary. The article briefly describes the state of the tourism industry in the world and in Ukraine. It is shown that Ukraine is far behind the world pace of tourism development. It was noted that the significant natural-recreational, historical and cultural potential of Ukraine is not being used properly due to the existing problems at the regional level. One of the main problems is the problem

of the negative impact of industrial enterprises on objects of tourist interest. Overcoming this problem is possible with the coordination of efforts of government and business at the national and regional levels. Particular attention is paid to the role of government in the development of tourism at the regional level. It is pointed out the need on the part of the authorities to constantly monitor the improvement of the legislative base of tourist activities in Ukraine at the national and regional levels. The article points out the need to streamline information about objects of tourist interest by creating a unified state register of such objects. Considerable attention is paid to the formation and promotion of the image of the regions, the main tools of such work are identified. The problem of the tourist regional sphere connected with staffing is considered. The creation of special centers for the retraining of personnel for the tourist industry and the improvement of their qualifications was proposed. Solving the problems of tourism development at the regional level is impossible without adequate financing, which requires the creation of favorable conditions for attracting investors. Attention is paid to improving the quality of tourist services in the regions. The need to pay considerable attention to the information and advertising support of tourist activities in the region has been determined. The necessity of developing comprehensive programs for the development of tourism in the regions has been proved, and shortcomings in the development of such programs are indicated. Considered in detail the main directions of action of the authorities for the development of tourism at the regional level. It is concluded that the improvement of the development of tourism at the regional level is impossible without the integration of efforts of all stakeholders. The development of tourism in the regions of Ukraine will contribute to improving the state of individual territories, increasing incomes, and improving the living standards of the population.

Key words: *tourism, tourism development at the regional level, tourism activities, subjects of tourism activities, tourist flows, tourism development*

program.

Постановка проблеми. В останній період туризм у світі розвивається значними темпами. На жаль в Україні темпи покращення показників туристської діяльності лишаються низькими. Обсяги туристських потоків з виїзного туризму значно перевищують обсяги потоків з внутрішнього та в'їзного туризму. Результати вітчизняних та закордонних досліджень вказують на те що Україна має значний туристсько-рекреаційний потенціал. Однак, його використання є незадовільним, що обумовлено низкою проблем на регіональному рівні. Виявленню таких проблем та пошуку шляхів їх вирішення в сучасних умовах і присвячена дана стаття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку туризму на регіональному рівні досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед яких: М. Бойко [1], С. Глоба [2], В. Квартальнов [4], В. Кифяк [5], М. Костиця [6], А. Литовка [7], В. Семенов [7], О. Любіцева [8], О. Марченко [9], С. Нездоймінов [10] та інші. В публікаціях вказаних авторів висвітлено багато важливих аспектів розвитку туризму на регіональному рівні. Разом з тим, в публікаціях недостатньо уваги приділяється проблемам розвитку туризму на регіональному рівні, які обумовлені сучасними реаліями в Україні.

Галузь туризму набуває все більшого значення в світі. Вже досліджено багато її аспектів, але вивченню цієї сфери в регіонах присвячено достатньо мала кількість публікацій. Багато питань залишаються невирішеними. Існують проблеми з неефективним управлінням туризмом місцевими органами самоврядування, потенціал регіонів України не використовується в повній мірі та потребують великих змін стратегії розвитку галузі [7, с. 310].

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є визначення

проблем розвитку туризму на регіональному рівні та пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом значення туризму в світі зростає швидкими темпами. Таку тенденцію можна пов'язати з підвищенням доходів мешканців країн з високим економічним рівнем розвитку, покращенням рівня інформованості людей, розвитком та відносною доступністю транспортного забезпечення та деякими іншими умовами.

Важливою передумовою в посиленні ролі туристської галузі в житті суспільства є те, що з кожним роком у світі погіршується екологічний стан, зростає психологічний натиск на людей. З розвитком науково-технічного прогресу з'являються нові вимоги до способу життя. Це змушує знаходити шляхи оздоровлення, морального і фізичного відпочинку та певної розрядки. Туризм є одним з найкращих інструментів вирішення таких проблем.

Діяльність регіонів базується на різних галузях економіки. Кожна область держави має свою ресурсну базу. В деяких містах більше розвинена промисловість, в інших культурна сфера. Туристський бізнес має значну залежність від синергетичного впливу природних, історико-культурних, інфраструктурних об'єктів і трудових ресурсів області. Тому вивчення і розгляд аспектів туристської діяльності на регіональному рівні являються достатньо актуальними.

Україна має достатньо великий природний та рекреаційний потенціал, що є основою для відпочинку та оздоровлення туристів у різних куточках країни. Однак, слід зазначити, що разом з природними та рекреаційними ресурсами в багатьох регіонах країни туристів приваблює історико-культурна спадщина. Цей факт дає підстави для розвитку в'їзного туризму.

Важливою умовою успішного розвитку туристського бізнесу в

регіонах є підтримка, регулювання та здійснення контролю на державному рівні. Законодавчою базою впливу держави на розвиток туристської сфери є Закон України «Про туризм» та прийняті відповідно до нього нормативно-правові акти. Нові тенденції в туристському бізнесі, зміни в економіці країни потребують постійного удосконалення цієї законодавчої бази. Завдання регіональної політики держави в досліджуваній сфері полягає у забезпеченні комплексного і збалансованого розвитку галузі з врахуванням її винятковості та характерних особливостей регіонів країни.

Розвиток туризму в Україні на регіональному рівні стикається з певними проблемами, які потрібно вирішувати

Одна з основних проблем в сфері регіонального туризму полягає в тому, що з однієї сторони територія України багата на історико-культурні та природно-рекреаційні ресурси, а з іншої сторони на цій території в багатьох регіонах України знаходяться підприємства, діяльність яких сприяє техногенному перевантаженню навколишнього середовища. Запобігання негативному впливу діяльності підприємств на об'єкти туристського інтересу неможливо без підтримки на державному рівні, так як не на всі підприємства можливо впливати на регіональному рівні.

Забезпечення привабливості регіонів України для внутрішнього та іноземного туризму, підвищення кількості валютних надходжень до національного та місцевих бюджетів – основні цілі, досягненню яких, сприяє покращення стану розвитку туристської галузі. Тому діяльність держави повинна бути активно направлена на дану сферу.

Важлива роль в становленні туристської галузі в Україні належить органам управління, які безпосередньо здійснюють керування сферою туризму на національному та регіональному рівнях. Обґрунтована і стимулююча політика органів управління в галузі туризму сприяє залученню інвестицій для розвитку регіонів, створенню нових робочих місць і необхідних умов для функціонування суб'єктів господарської

діяльності.

Для регіонів України важливим є проведення інвентаризації наявних туристських ресурсів. Назріла необхідність скласти єдиний державний реєстр інформації про матеріальний і технічний стан об'єктів, розробити нові і вдосконалити вже існуючі туристські маршрути та удосконалювати облаштування закладів готельно-ресторанного господарства [1].

Одним з основних завдань туристської діяльності на регіональному рівні є формування та просування іміджу регіону. В наш час імідж регіону є один з основних чинників, за яким формується відношення до регіону. Кожна дестинація має свій імідж, сформований на основі її економічних, соціальних, ресурсних можливостей, екологічного стану і т. ін. Результативність розвитку туристської індустрії залежить від присутності регіону в різноманітних інформаційних джерелах. Важливим є використання нових технологій для підвищення привабливості території. Це пояснюється процесами глобалізації та високою конкуренцією на ринку. Якщо імідж регіону сформовано ефективно, то він обов'язково буде привабливим в суспільно-політичному, культурному і інвестиційному плані.

Регіональна структура туристської сфери є найбільш важливою рисою, за допомогою якої ідентифікується галузь як така. Її імідж формується з урахуванням туристського потенціалу дестинації і визначає інші складові, інтеграційні процеси, впливає на економічну ефективність діяльності, рівень конкурентоспроможності. Регіональний туризм знаходиться в постійному стрімкому розвитку і потребує удосконалення. Це здійснюється шляхом прийняття певних управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності туристської діяльності на регіональному рівні.

Популяризація туризму на регіональному рівні містить в собі комплекс методів, способів та інструментів, які надають можливість якісно

представити туристський продукт, підвищують кількість його продажів та посилюють увагу клієнтів. Цей комплекс направлено на доведення інформації про туристський продукт до потенційних споживачів, охоплення нових сегментів цільової аудиторії і посилення конкурентних переваг. Організація виставкових заходів, інформування потенційних клієнтів через інтернет-ресурси – найважливіші маркетингові інструменти, які дають можливість донести до них великий обсяг технічної, економічної та організаційної інформації. Дані інструменти вважаються достатньо бюджетним в порівнянні з іншими.

Однією з проблем туристської регіональної сфери є недостатньо високий рівень кваліфікації кадрів в певних регіонах, які працюють в ній. Потрібно створити центри, в яких можна буде проводити підвищення кваліфікації та перепідготовку персоналу, враховуючи високі темпи оновлення знань в цій галузі та значний накопичений міжнародний досвід в цій сфері. Ці заходи варто впроваджувати з урахуванням вимог не тільки українських, а і міжнародних стандартів обслуговування туристів.

Регіональний туризм в Україні має не дуже високі темпи розвитку ще й тому, що ця сфера недостатньо фінансується. Для вирішення проблеми потрібно залучити інвестування. Україна знаходиться в дещо складному фінансовому положенні, тому варто створювати сприятливі умови і для іноземних інвесторів [7, с. 314].

Для поліпшення стану розвитку туристської індустрії необхідно підвищувати якість послуг, які надаються туристам. Для цього потрібно впроваджувати міжнародні стандарти. Особливої уваги потребує інформаційне та рекламне забезпечення туристської діяльності на регіональному рівні. Правильний підхід у вирішенні даного питання сприятиме досягненню кращих результатів. Приклад якісного інформаційного забезпечення – Туристичний сервер Ради з туризму Карпатського регіону [3]. При створенні інформаційного забезпечення слід

орієнтуватися не тільки на зовнішні ринки, а й враховувати інтереси громадян України в кожному регіоні.

Для забезпечення максимальної ефективності туристської діяльності на регіональному рівні потрібні комплексні програмні рішення. В останній час на рівні окремих регіонів проводиться реалізація різноманітних програм розвитку туристської галузі. В цих програмах приділяється значна увага туристському потенціалу, фінансовому забезпеченню, інформаційним ресурсам. Однією з основних проблем програм туристського розвитку є відсутність міжрегіональних зв'язків, тобто туристські продукти представлені тільки в одному регіоні, без аналізу впливу інших регіонів. Тому, хоча регіональні програми розвитку існують, але вони недостатньо опрацьовані методологічно і отримують невелику кількість інвестицій. По цій причині їх наявність не вирішує всіх проблем.

Однією з основних проблем невисокого рівня розвитку туризму в більшості регіонів України є недостатня увага до цієї сфери з боку органів влади. В періодичній літературі були висвітлені пропозиції для розв'язання даної проблеми [2, с. 1]. Однак з урахуванням реалій минулого часу цей список заходів можливо розширити. Для вирішення цих питань необхідно робити наступне:

– постійно проводити аналіз та вносити зміни до існуючого законодавства та нормативно-правових актів, використовуючи міжнародний досвід у цій сфері та враховуючи виклики сьогодення;

– вживати заходи для покращення політичної та економічної ситуації в країні, постійно піклуватися про поліпшення стану безпеки в країні задля комфортного перебування туристів;

– активізувати та стимулювати роботу територіальних громад, органів місцевого самоврядування, спрямовану на розвиток туристської діяльності в регіоні;

– вести облік об'єктів туристського інтересу, постійно вживати

заходи, спрямовані на їх збереження та покращення утримання цих об'єктів;

– проводити роботу зі створення нових об'єктів туристського інтересу, враховуючи історико-культурні та етнографічні особливості регіонів;

– здійснювати розробку і реалізацію комплексних програм удосконалення інфраструктури туризму;

– вдосконалювати умов розвитку регіонів, які пов'язані з туристською сферою;

– сприяти активному розвитку і впровадженню інформаційних технологій в туристську діяльність на регіональному рівні.

Для ефективного управління регіональним туризмом необхідно якісно оцінити економічний, екологічний та ресурсний стан дестинацій. Ситуації в кожному регіоні являються достатньо специфічними, а іноді – унікальними. Наприклад, в деяких областях високий рівень безробіття, поганий екологічний стан або наявність великої кількості туристських ресурсів порівняно з іншими областями.

Важливою умовою розвитку регіонального туризму є інтеграція зусиль різних суб'єктів, участь в якій беруть місцеві органи самоврядування, об'єднання туристських фірм з готелями, підприємствами ресторанного бізнесу, екскурсійними агенціями, перевізниками, страховими компаніями та іншими підприємствами і організаціями.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Максимально ефективно та, в той же час, бережне використання туристських ресурсів сприяє підвищенню рівня економічної та соціальної стабільності мешканців країни, оздоровленню нації, формуванню позитивного іміджу України для інших держав, реставрації унікальних історико-культурних об'єктів, патріотичному вихованню населення і розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму.

Рівень розвитку туристської галузі має значний вплив на економічний стан України та її регіонів. Від нього залежать, також, інші окремі галузі економіки. Якщо туристський бізнес в регіоні розвивається високими темпами та приносить значний дохід, то суміжні сфери (готельний, ресторанний бізнес і т. ін.) будуть мати аналогічні тенденції. Події останнього періоду вивели нашу державу на якісно новий рівень міжнародної співпраці, що створило більш сприятливі умови для якісного зростання галузі. Туризм є важливою складовою в співробітництві України з іншими країнами світу.

Інтеграція зусиль органів влади на всіх рівнях керування державою з діями територіальних громад, органів самоврядування на регіональному рівні дозволить досягти стабільного розвитку внутрішнього і в'їзного туризму в різних областях України, що в свою чергу буде сприяти розвитку даних територій, зростанню доходних надходжень до місцевих бюджетів та бюджету країни.

В даній статті лише позначено основні проблеми розвитку туризму в Україні на регіональному рівні та шляхи їх вирішення. Кожна зроблена пропозиція потребує детальної розробки, що необхідно врахувати у подальших дослідженнях з даної тематики.

Література

1. Бойко М. Г. Ціннісно орієнтоване управління в туризмі : [монографія] / М.Г. Бойко. – К. : КНТЕУ, 2010. – 524 с.
2. Глоба С. В. Провідні напрями вирішення проблем туристичного ринку на регіональному рівні в Україні / С. В. Глоба // Економіка. Управління. Інновації. - 2010. - № 1. – 3 с.
3. Дехтяр Н. А. Державна підтримка розвитку туризму у цільових програмах: автореф. дис. ... к.е.н.: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". Харків, 2011. - 19 с.

4. Квартальнов В. А. Иностранний туризм. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 312 с.
5. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. –Чернівці : Книги – XXI, 2003. – 300 с.
6. Костриця М. Ю. Наукові засади збалансованого розвитку регіону : матеріали Всеукр. наук.-краєзн. конф / ред.: М. Ю. Костриця; Всеукр. спілка краєзнавців, Укр. геогр. т-во, Житомир. наук.-краєзн. т-во дослідників Волині, Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Житомир. обл. краєзн. музей. - Житомир : В. Котвицький, 2008. - 471 с.
7. Литовка А. О. Управління туристичним ринком регіону в сучасних умовах на прикладі Одеської області / А. О. Литовка, В. Ф. Семенов // Глобальні та національні проблеми економіки – 2016. – №13. - С. 309-314.
8. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : Навч. Посібник. – К.: Альтерпрес, 2003. – 436 с.
9. Марченко О. А. Концептуальні засади регіонального розвитку туристичної індустрії / О. А. Марченко // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка – 2017. - №10. - С. 454-458.
10. Нездоймінов С. Г. Напрями і форми розвитку рекреації та туризму в регіоні на засадах активізації підприємницької діяльності [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05 / Нездоймінов Сергій Георгійович ; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. - О., 2010. - 20 с.

References

1. Bojko M.Gh. Cinnisno orijentovane upravlinnja v turyzmi : [monografija] / M.Gh. Bojko. – К. : KNTEU, 2010. – 524 s.
2. Ghloba S. V. Providni naprjamy vyrishennja problem turystychnogho

- rynku na regionalnomu rivni v Ukraini / S. V. Ghloba // Ekonomika. Upravlinnja. Innovaciji. - 2010. - # 1. - 3 s.
3. Dekhtjar N. A. Derzhavna pidtrymka rozvytku turyzmu u ciljovykh prohramakh: avtoref. dys. ... k.e.n.: spec. 08.00.03 "Ekonomika ta upravlinnja nacionalnym ghospodarstvom". Kharkiv, 2011. - 19 s.
 4. Kvartalnov V. A. Inostranny turizm. – M.: Finansy i statis-tika,1999. – 312 s.
 5. Kyfjak V.F. Orghanizacija turystychnoji dijajnosti v Ukraini. – Chernivci: Knyghy – XXI, 2003. – 300 s.
 6. Kostrycja M. Ju.Naukovi zasady zbalansovanogho rozvytku rehionu: materialy Vseukr. nauk.-krajezn. konf / red.: M. Ju. Kostrycja; Vseukr. spilka krajeznavciv, Ukr. gheoghr. t-vo, Zhytomyr. nauk.-krajezn. t-vo doslidnykiv Volyni, Zhytomyr. obl. in-t pisljadyplom. ped. osvity, Zhytomyr. obl. krajezn. muzej. - Zhytomyr : V.Kotvycjkyj, 2008. - 471 s.
 7. Lytovka A. O. Upravlinnja turystychnym rynkom rehionu v suchasnykh umovakh na prykladi Odesjkoji oblasti / A. O. Lytovka, V. F. Semenov // Ghlobaljni ta nacionaljni problemy ekonomiky – 2016. – #13. - S. 309-314.
 8. Ljubiceva O.O. Rynok turystychnykh poslugh (gheoprostorovi aspekty) : Navch. Posibnyk. – K.: Aljterpres, 2003. – 436 s.
 9. Marchenko O. A. Konceptualjni zasady rehionalnogho rozvytku turystychnoji industriji / O. A. Marchenko // Rozvytok produktyvnykh syl i rehionaljna ekonomika – 2017. - #10. - S. 454-458.
 10. Nezdojminov S. Gh. Naprjamy i formy rozvytku rekreaciji ta turyzmu v rehioni na zasadakh aktyvizaciji pidpryjemnyckoji dijajnosti [Tekst] : av-toref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05 / Nezdojminov Serghij Gheorghijovykh ; NAN Ukrainy, In-t probl. rynku ta ekon.-ekol. doslidzh. - O., 2010. - 20 s.